

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра культурології

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«МОВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ НАУКОВЦЯ-ЮРИСТА»

Рівень вищої освіти – третій освітньо-науковий рівень

Ступінь вищої освіти – доктор філософії

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус дисципліни – обов'язкова

Рік набору – 2019

Викладач: Пивоваров Василь Миколайович,
кандидат філологічних наук, доцент кафедри культурології;

24 червня 2020 р.

Харків – 2020

Силабус навчальної дисципліни «Мовна компетентність науковця-юриста» для здобувачів у галузі знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право», освітньо-кваліфікаційний рівень третій (доктор філософії). Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 10 с.

Розробник:

Пивоваров Василь Миколайович – кандидат філологічних наук, доцент

Гарант освітньої програми

Пивоваров Василь Миколайович – кандидат філологічних наук,
доцент

Затверджено на засіданні кафедри культурології
(протокол № 3 від 24 червня 2020 р.)

Завідувач кафедри _____ Віктор Лозовой

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	Мовна компетентність науковця-юриста
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач:	Пивоваров Василь Миколайович, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри культурології НЮУ імені Ярослава Мудрого
Контактні телефони	+38 095 178 61 63 (Пивоваров В. М.)
E-mail	v.pyvovarov@ukr.net, culture@nula.edu.ua
Консультації	Четвер – 13:00 – 14:00, (вул. Пушкінська, 84А, Навчально-бібліотечний комплекс, кафедра культурології, авд. 925)
Онлайн консультації у Facebook:	У разі потреби буде створена платформа для спілкування та надання консультацій.

Анотація навчальної дисципліни

Розкривається сутність наукової мовної компетентності дослідників, парадигма української наукової мови, особливості наукового стилю, засади наукової комунікації. Вивчаються мовні засоби наукових тестів різних жанрів, мовленнєва системність підстилів наукового стилю, Розглядається наукова юридична термінологія, сучасний стан і практика застосування. Розкривається мовна специфіка усної наукової комунікації.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Мовна компетентність науковця-юриста» – сформулювати предметні компетентності в академічній, правовій і науковій сферах.

Навчальна дисципліна «Мовна компетентність науковця-юриста» – одна зі складових ядра освітньо-професійної програми за третім (доктор філософії) рівнем вищої освіти і спрямована на те, щоб сформулювати предметні компетентності. Вивчення дисципліни сприяє набуттю майбутніми фахівцями знання мовної та мовленнєвої компетентності, практики застосування.

Завдання вивчення навчальної дисципліни відповідно до її знаннєвої компоненти і дидактичної структури полягає в тому, щоб:

- поглибити мовну компетентність здобувачів про науковий стиль української мови та його різновиди;
- сформулювати знання про новітні тенденції розвитку української наукової мови, її стильові ознаки, мовні особливості наукового тексту та різних сфер наукової діяльності;
- сприяти правильному та нормативному використанню лексичних одиниць наукової мови;
- удосконалити технології роботи з науковим текстом, уміння і навички мовностилістичного його аналізу;
- уміти розрізняти смислові та значеннєві відтінки терміна та правильн їх використовувати в науковому дискурсі;
- засвоїти мовний етикет української науки.

Місце навчальної дисципліни в структурі освітньо-професійної програми:

- а) навчальна дисципліна належить до освітньо-наукових програм здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (доктора філософії);
- б) при вивченні цієї дисципліни використовуються знання, отримані з таких дисциплін (пререквізитів): «Мова української юриспруденції», «Організація та

методологія наукових досліджень», «Юридична деонтологія» «Філософія (джерела) права»;

в) основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні таких дисциплін (постреквізитів): «Організація та методологія наукових досліджень», «Форми (джерела) права», «Доктрина та практика системи захисту прав людини», «Актуальні проблеми теорії права», «Державотворчі процеси в Україні на різних етапах її історії» та ін.

Очікувані результати навчання здобувача

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувачі повинен демонструвати такі результати навчання:

- продемонструвати знання та розуміння засад наукової української мови як комунікативного феномена;
- схарактеризувати специфічні риси усної та писемної форм наукового стилю української мови;
- продемонструвати рівні мовної компетентності;
- виявити навички у використанні жанрових різновидів наукового стилю;
- застосувати знання стильових ознак української наукової мови;
- визначити знання структури наукового тексту, особливостей анотування, реферування наукових джерел;
- продемонструвати навички використання мовних засобів організації наукової інформації в науковому тексті, техніки наукового редагування, перекладу наукових текстів;
- виявити розуміння та знання композиційно-логічної побудови усної наукової доповіді, повідомлення, виступу;
- продемонструвати розуміння поняття «науковий термін», виявити знання його ознак;
- виявити розуміння особливостей наукової юридичної термінології;
- використати в академічній, науковій та професійній сферах стилі наукового мовлення;
- застосувати особливості наукової юридичної термінології;
- здійснити аналіз специфічної системи граматичних і семантичних засобів знакових одиниць як основи наукового стилю;
- використати в науковій писемній комунікації системно-сміслові зв'язки між юридичними термінами;
- розрізнити поняття «науковий текст», його основні види;
- продемонструвати лінгвістичні навички редагування наукових текстів;
- підтвердити навички усної комунікативної компетентності в різних сферах наукової діяльності.

Розклад занять з навчальної дисципліни на 2020/2021 н. р. для студентів денної форми навчання

№ п/п	Дата	Тема лекції	Тема практичного заняття	Тема самостійної роботи
1		Тема 1. Мовна і мовленнєва компетентність науковця	Тема 1. Мовна і мовленнєва компетентність науковця <i>Основна література: 8; 13</i> <i>Додаткова література: 6; 8; 9</i>	Тема 1. Стильові ознаки наукової мови

2		Тема 2. Наукова мова як комунікативний феномен	Тема 2. Науковий стиль, його функції та сфера використання <i>Основна література: 1; 8; 12; 13</i>	Тема 2. Анотування наукового джерела
3		Тема 3. Наукова юридична термінологія	Тема 3. Підстилі наукового стилю (практичне заняття) <i>Основна література: 1; 8; 12; 13</i>	Тема 3. Англiцизми і росiянізми в юридичній термінології
4			Тема 4. Науковий ідіостиль <i>Основна література: 1; 8; 12; 13</i>	Тема 4. Нова редакція Українського правопису і сучасна наукова мова
			Тема 5. Наукова юридична термінологія <i>Основна література: 6; 8; 14</i> <i>Додаткова література: 5; 6</i>	
5		Тема 4. Науковий текст, його структурно-сміслові компоненти	Тема 6. Властивості і структурно-сміслові компоненти наукових текстів, їх мовна специфіка <i>Основна література: 4; 8; 12; 15</i> <i>Додаткова література: 2</i>	Тема 5. Типові помилки при перекладі наукових текстів
6		Тема 5. Усна наукова комунікація	Тема 7. Композиція писемного наукового тексту <i>Основна література: 4; 8; 12; 13; 15</i> <i>Додаткова література: 2</i>	Тема 6. Основні вимоги щодо оформлення списку використаних джерел
7			Тема 8. Лексичні особливості наукового тексту. Фразеологізована термінологія і кліше <i>Основна література: 4; 8; 12; 13; 15</i> <i>Додаткова література: 2</i>	Тема 7. Написання обґрунтування теми дисертаційної роботи (<i>мовний аспект</i>)
			Тема 9. Морфологічні особливості наукового тексту <i>Основна література: 12; 13</i> <i>Додаткова література:</i>	
8			Тема 10. Стилистичні особливості наукового тексту <i>Основна література: 1; 3; 9; 15</i>	Тема 8. Мовні засоби рецензії та відгуку

			Тема 11. Редагування наукового тексту <i>Основна література: 4; 8; 10; 13</i> <i>Додаткова література: 6; 10</i>	
9			Тема 12. Основні вимоги щодо оформлення списку використаних джерел <i>Основна література: 8; 13</i> <i>Додаткова література: 6; 10</i>	Тема 9. Рубрикація, скорочення, аббревіатури в науковому тексті (самостійна робота)
10			Тема 13. Усна наукова комунікація <i>Основна література: 9№ 13</i> <i>Додаткова література: 6; 10</i>	Тема 10. Мова і стиль рецензії. Науковий відгук
			Тема 14. Наукові заходи як вияв мовної компетентності науковця <i>Основна література: 9; 13</i> <i>Додаткова література:</i>	
11			Тема 15. Мовний етикет української науки <i>Основна література: 9; 13</i> <i>Додаткова література: 6; 10</i>	

Самостійна робота студентів

Самостійна робота здобувачів здійснюється у таких формах:

- опрацювання нової наукової та навчальної літератури;
- виконання практичних завдань;
- написання есе та підготовка усних відповідей;
- підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції;
- участь у конкурсах студентських наукових праць;
- підготовка до практичних занять, тестування, письмових контрольних робіт, заліку.

Інформаційне забезпечення курсу

Нормативно-правові акти

1. Конституція України (ст. 10), Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/Z960254K.html
2. Про забезпечення функціонування української мови як державної. Закон України. *Відомості Верховної Ради*, 2019, № 21, ст.81. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>
3. Рішення Конституційного Суду України від 14.12.1999 №10-рп/99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-98#Text>

4. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин, Страсбург, 5 листопада 1992 року.

Основна література

1. Ботвина І. В. Офіційно-діловий та науковий стилі української : навч. посіб. Київ : АртЕк, 1998. 190 с.
2. Булик-Верхола С. З. Наконечна Г. В., Теглівець Ю. В. Основи термінознавства : навч. посіб. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2013. 160 с.
3. Городенська К. Г. Синтаксична специфіка української наукової мови. *Українська термінологія і сучасність*. Київ : КНЕУ, 2001. Вип. 4. С. 11–15.
4. Горошкіна О. М., Шутова Л. І. Науковий текст: особливості мови та стилю : навч.-метод. посіб. для аспірантів. Луганськ : Світанок, 2013. 138 с.
5. Еко Умберто. Як написати дипломну роботу: Гуманітарні науки; пер. за ред. О. Глотова. Тернопіль : Мандрівець, 2007. 224 с.
6. Лисенко О. А. Джерела та способи творення української юридичної термінології. *Наукові записки. Серія : Філологічна*. Острог: Нац. університет «Острозька академія», 2013. Вип. 40. С. 60 – 63.
7. Мацько Л. І. Денискіна Г. О.. Українська наукова мова (теорія і практика) : навч. посіб. Тернопіль : Підручники і посібники, 2011. 272 с.
8. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови : навч. посіб. з алгоритмічними приписами. 2-ге вид. перероб. та доп. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 392 с.
9. Основи культури наукового мовлення : навчально-методичний посібник / уклад. І. М. Плотницька, О. П. Левченко, З. Ф. Кудрявцева / за заг. ред. І. М. Плотницької. Київ: НАДУ, 2011. 80 с.
10. Пивоваров В. М. Особливості вживання інтерференційних омонімів у міжкультурному спілкуванні фахівців. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»: збірник наукових праць / укладачі: І. В. Ковальчук, Л. М. Коцюк, С. В. Новоселецька*. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2014. Вип. 42. С. 129–132.
11. Пивоваров В. М. Формування мовних компетентностей у гуманітарній складовій підготовки здобувачів наукового ступеня доктора філософії. *Наукові записки Нац. ун-ту «Острозька академія»: Серія: Філологія*. Острог : Вид-во НаУОА, 2018. Вип. І (69). Ч. 2. С. 87–91.
12. Селігей П. О. Світло і тіні наукового стилю. Київ : Видавець: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 627 с.
13. Семенов О. М. Культура наукової української мови : навч. посібн. / О. М. Семенов. 2-ге вид., стереотип. Київ : ВЦ «Академія», 2012. 216 с.
14. Словник сучасного правничого терміновживання: українсько-російсько-англійський / уклад. С. М. Бервено, В. С. Калашник, В. С. Козадаєв, О. А. Лисенко, Г. А. Сергєєва; за ред. В. С. Калашника, С. М. Бервена. Харків: Право, 2017. 368 с.
15. Сурмін Ю. Науковий текст: специфіка, підготовка та презентація : навчально-методичний посібник / Ю. Сурмін. Київ: НАДУ, 2008. 184 с.

Додаткова література

1. Артикуца Н. В. Основи вчення про юридичний термін і юридичну термінологію. *Українська термінологія і сучасність*. Київ, 2005. С. 84–89.
2. Гальперин И. Р. Научный текст как объект лингвистического исследования. Москва : Высшая школа, 1999. 139 с.
3. Інноваційні тенденції в застосуванні правописних норм у правосудді. *Право та інноваційне суспільство: електрон. наук. вид.* 2020. № 1 (14). URL: http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2020/06/Pyvovarov_14.pdf

4. Лисенко О. А. Мовна підготовка студентів юридичних спеціальностей відповідно до Болонської системи освіти. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологічна. Острог: Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія», 2015. Вип. 58. С. 11–13.

5. Лисенко О. А. Освоєння лексичних запозичень в українській термінології. Науковий вісник Херсонського державного ун-ту. Серія : Лінгвістика. Херсон : Херсонський державний університет, 2014. Вип. 21. С. 116–120.

6. Мова української юриспруденції : навч. посіб. В. М. Пивоваров, О. М. Єрахторіна, О. А. Лисенко та ін. Харків : Право, 2020. 330 с.

7. Пивоваров В. М. Використання кейс-методу для формування професійно орієнтованого мовлення при викладанні основ фінмоніторингу. Сучасні проблеми фінансового моніторингу : збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (10 квіт. 2015 р.). Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, ТО Екскюзив, 2015. С. 137–140.

8. Пивоваров В. М. Компетентнісний підхід до підготовки фахівців з вищою освітою : «Vzdelávanie a spoločnosť II», Prešovská univerzita v Prešove Pedagogická fakulta Publikácia bola vydaná elektronicky v Digitálnej knižnici UK PU: URL: <http://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Bernatova9> ISBN 978-80-555-1829-9.

9. Пивоваров В. М. Компетентнісні комунікаційні вимоги національної рамки кваліфікацій та мовленнєве регулювання за Законом України «Про вищу освіту». *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія : Філологічна; збірник наукових праць / уклад. : І. В. Ковальчук, О. Ю. Костюк, С. В. Новоселецька. Острог : Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2015. Вип. 52. С. 225–228.

10. Пономарів О. Д. Культура слова: Мовностилістичні поради: навчальний посібник 2-ге вид., стереотип. Київ : Либідь, 2001. 240 с.

11. Український правопис. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-pravo.pdf>.

Вимоги викладача

Здобувачі *повинні*: активно працювати на практичних заняттях: брати участь в обговоренні дискусійних питань та розробленні кейсів, якнайактивніше долучатися до різних форм навчання, використовувати багатоманітні джерела з альтернативними поглядами на ті чи інші питання для формування мовленнєвої компетентності. Пропущені практичні заняття здобувачі мають відпрацювати.

Здобувачам *рекомендується*: брати участь у наукових конференціях, роботі наукового гуртка кафедри, написанні наукових статей і тез відповідно до затвердженої теми дисертаційної праці.

До уваги беруться інші наукові здобутки здобувача, що мають підтвердження (опубліковані тези, статті тощо).

Обов'язковою вимогою є дотримання норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf).

Під час аудиторних занять використовувати гаджети можна лише з навчальною метою (наприклад, для перегляду презентацій лекцій). Дозволяється користуватися ноутбуками та планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації.

Контрольні заходи результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Мовна компетентність науковця-юриста» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Видами **поточного контролю** знань студентів є:

– контроль якості засвоєння здобувачів програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, виконання практичних завдань, захист кейсу, контрольна робота;

– контроль якості засвоєння здобувачами програмного матеріалу навчальної дисципліни при виконанні практичного завдання (граматичних завдань, завдання на редагування наукових текстів різних жанрів, написання відгуку на наукову працю, обґрунтування теми дисертаційної роботи, анотації тощо).

Упродовж семестру здобувачі виконують завдання для самостійної роботи (підготовка усної доповіді, презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – **10 балів**.

Формою **підсумкового контролю** знань студентів з навчальної дисципліни є семестровий залік, що оцінюється за шкалою від 0 до **100 балів**. Мінімальна оцінка результатів різних видів контролю та самостійної роботи, за якої студент отримує залік, становить не менше ніж **60 балів**.

Визначення загальної успішності студента з навчальної дисципліни «Українська мова професійного спрямування» складається з результатів:

- поточного контролю – максимально **30 балів**;
- порогового – максимально **20 бал**;
- рубіжного (самостійна робота) – максимально **10 бали**;
- семестровий залік – максимально **100 балів**.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів

Поточний контроль				Самостійна робота	Підсумковий контроль
Практичні заняття		Контрольні роботи			Залік
Мо-дуль № 1	Мо-дуль № 2	К. р. № 1	К. р. № 2		
max 10	max 20	max 10	max 10	max 10	не менше ніж 60

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний	Максимально – 30 балів Мінімально – 20 балів	Максимальна оцінка роботи здобувача протягом змістового модуля на практичних заняттях становить 30 балів , яка включає: – відвідування лекцій і практичних занять або відпрацювання пропущених занять у повному обсязі; – повні відповіді на питання теоретичного блоку практичного заняття, виконання граматичних завдань, суттєві доповнення до розглядуваних проблемних питань; – доопрацювання матеріалу лекції; – редагування наукових текстів різних жанрів

Пороговий	Максимально – 20 балів (10 x 2 контрол ьні роботи = 20 бал.) Мінімально – 10 балі	Письмові контрольні роботи в тестовій формі містять з 20 закритих питань, які охоплюють матеріал відповідного модуля. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал.
Рубіжний	Максимально – 10 балів Мінімально – 5 бали	Самостійна робота з навчальної дисципліни «Мовна компетентність науковця-юриста» здійснюється в таких формах: – виконання контрольної роботи; – підготовка есе за вузькоспеціальною проблематикою; – написання рецензії на наукову працю, підготовка обґрунтування теми дисертаційної праці; – додаткове виконання граматичних завдань; – підготовка тез до наукових конференцій відповідно до тематики дисертації. Вибір видів індивідуальної роботи здійснюється самостійно.
Залік	Не менше ніж 60 балів	Глибоке й систематизоване знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, відповідне ЗК, РНС, ФКС, ПК і РНС НД.